

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De acceptio[n]e ultra sorte[m] r[...]one lucri cessant[...]. Sermo. CXXIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

De casibus dubiis vsuraz

alias determinaverunt: vlt amicti cor. qualia co
silia de dicitur aut conuicti suis in simili casu.
Secundo videnda sunt fundamenta cor. et rationes
in sententiando in tali casu: qz sunt efficaciores
et expressiores auctoritates. Tercio consideranda
est conditio auditorum. vtz sic sine litterari q
possint discernere et comparare determinaciones
eorum: vlt sine simplicibus qz oportet fidei alteri adhi
bere. Et vtz veraqz pars doctorum sitis equiter
nota. vel altera tñ. Si g auditor est peritus: et
nouit statum doctoris q sententiat extra pre picu/
losa hie omnes bonas conditones dicat: vlt plu
res qz alii: et rationes eius efficaciores et auctori
tates expressiores: si se exponit piclo mortaliter
peccat: qz extra dictam recte rationis coprobaf.
Si vero auditor est simplex: et non potest discernere
inter doctores: et credit illos fide dignos q di
cunt dubia pre: talis sic se exponens piclo non
peccat mortaliter: qz si reputat illud piclum sic i
rei veritate. nisi eor tale qz foret de nali iure vlt re
gula fidei qd scire qlibz obligat: qz tunc simpli
citas vlt ignorancia cu sic inuincibilis si excusat.
Et p h pre ad p. Ad secundum nulli se in piclo mor
tal culpe nisi piclo extra sciaz se exponat. hec il
le. Tercio pre hoc pacisci p incesse damni emer
gentis de futuro. Et de hoc ponantur alij casus.
Primo casus qm qd emit fructus alicuius castri si
ue ville: qz licet factus pceptiat de fructibus non re
net inde aliquid restituere: et h incertitudinis ratio
ne. ff. de here. vel act. v. l. cu hereditate. l. l. se.
fm Hosti. et archid. Tres alios casus ad h pre
neces vide s. ser. x. o. p. q. Rogem q de vlt in
tane dubijs et malis vsuraz nos custodiat. p
ebim dñm nrm Amen.

De acceptioe vltra sortē rōne lucri cessantē.
Sermo. CXXIII.

Radix omni maloz ē

Cupiditas. j. Tim. vj. In precedenti
sermone de illa pessima radice cupi
ditatis audisti si forte aliquid casus dari possent i q
bus quis accipiendo vltra sortē excusaret a vi
cio vsure. Ubi etiam dicitur qd sit sortē. Et eadē
dictū est qz triplici rōne qd possit aliquid acci
pere vltra sortē. vtz rōne damni emergentis. rō
ne lucri cessantē. et rōne debiti postulante. siue
requerente. Et qz tūc solū expeditū est pñm mē
bris. vtz rōne damni emergentis. superest nūc
scdm. vtz rōne lucri cessantē. et tandem de tertio
membro quōd ptea licitū sit recipere vltra sortē:
vt eradicet auaricia omni maloz radice: sup che
ma. Pro gratia Ave maria. Radix omnium
maloz est cupiditas. vbi sup
Et circa scdm membris vtz rōne lucri cessantis.
Est aduertendū qz h etia reducendū est ad inq
esset ad evitandū damnum muruante. Pro cu
tus intellectu ponende sunt tres qōnes
Prima qd an ptractus ille vsurari dicitur pos
sit q quis tradit alteri centū ducatos mox i su

is domesticis necessitatibus expendendo: talis pa
cto: qz sicut similes centum ducati apud Jo
annem mercatorē lucrabunt vel pdeat sic isti
lucrent vlt perdant: Ad hō dōm est: qz a magnis
doctoribus casus ille mltū dubiū reputat. Et ma
xime ppter tria. Primo qz talis h pactū in frau
dem vsuraz inuenisse videt. Secundo quia sicut
pez. lxxxvij. di. Efficax pecunia ex se sola mi
nime est lucrosa: nec valet nisi seipam: sed in
dustria mercantiū sic p coram negociatione lucro
sa: sed nihil ē hic tale. Tercio qd efficax est
qz de tribus est vñū in hoc. Nam aut illa pecu
nia tradita est per modū murui aut per modū
depositi: aut per modum capitalis vt. f. in per
sona tradentis emptionibus et venditionibus
traderetur. Primo si per modum murui tunc
manifeste est vsura: quia muruum sicut ex pre
cedentibus patet: cedit in dñm eius cuius nos
mine muruū faciū ē: vnde non debet lucrari neqz
qz pderē nisi sibi ipi. Secundo si per modū depoi
siti est sola ipa reddi debet absqz omni lucro:
quoniam ille qui tale depositū seruauit remune
randus esset. Et tñ ex forma p dicitur casus par
q non ē tradita p modū depositi. Tercio in sup
per non est tradita p modū capitalis: qz tunc in
pacto esset: qz ille tenet eam solā in mercatiō
ibus fidelit' de pteare. Hec qdē vltima ratio for
titer pbare videt: qz pecunia sic tradita: non pot
habere rōnem nisi murui tñ. Et qz quibusdā et
non indocte ptractus illicitus esse videt. Et bu
tus snie fuit Innocen. extra de vsu. c. finali. Et
ibidem Joan. andree de idem. Secūda questio
an committat vsuram is qui c. tradit ducatos:
ex qbus erat mercator per se vel per aliu: aut
aliqua quecuqz lucrosa emperit: et sola ptra
re et necessitate ac instanti amicti sui pcece eos si
bi tradit: nihil aliud inde cupiens nisi soluz id
qd inde pbabil' puenisset. Et hac sola de cau
sa sub forma pcedentis ptractus ptabit pactū
secum: non qdem ad semp: sed ad aliqz rōnab
le temp. Ad hoc dicendū fm magnos doct. qz
talit' ptractus licit' esse videt. p eo qz non tradit
sibi solam simplicis pecunie rōnes: sed etia tra
dit sibi capitale suū. pte rea merito potest et de
bet et sibi tenet tanqz de capitali. Et de hoc qz li
cite sit ptractus triplex rō dari potest. Primo
enī licet h rōne equitatis et pietatis. Secūdo rōne
indēnitatis. Tertio rōne utilitatis. Primo licet
hoc rōne equitatis et pietatis. Nā equū et pñū est in
necitate et seruire amico: insup non est iniquum si
rō capitalis: quā iste iam in expssa mercede et q
si in facto habebat sibi seruef indēnis. Secūdo
licet rōne idēnitatis. Nā sic infra appebit rēqz
roz murui vltra pcessū rps dño obligat qz illo
fuisse vsus tāqz capitali suo ita qz respectu tal
tūc assumit rōnem capitalis: quāuis nullus ex
murgio merces. Tertio licet ratione utilitatis
Nam extra de vsu. in cap. nauiganti. dicitur.
qz qui pannum vel granum: vel alias merc
ces vendit vt amplius qz valeant in certo terminis

no recipiat pro eisde. Si tamē ea tempore cō-
tractus nō erat venditur? vsurari? non repu-
tat: si verūsimiliter creditur? tempore solutiōis p̄ra-
pato nō sine valere. Ecce q̄ hic dicit si tpe con-
tractus nō fuerit venditur? illa: que p̄ditio hac
sola ponit ratiōe: quia si tunc fuerat illa vendi-
tur? tūc pro futuro tempore p̄parato apud eum
vendibilis nō habuisset ratiōe. Quia q̄ p̄ tpe
illo futuro habet apud eū ratiōe vendibilis.
ideo licite cas vendit fm̄ valorem illi? tempore
futuri p̄babiliter crediti. Ergo p̄ illi ratiōe: q̄
iste in sua pecunia iam habet rōnez capitalis:
potest ex ea rōne sue capitalitatis exigere in p̄ra-
to casu. Si em̄ excepto casu necessitatis? p̄ p̄ra-
tis? et instat p̄ccis amici h̄ faciat: tūc eo ipso cō-
vincit q̄ plus vult vel vt vsurario mutuo q̄ i
mercatoriū aut i lucrosiū em̄p̄tōibz? et capita-
li x̄o. Et ideo ex tūc de p̄tractu vsurario nulla?
tē? excusat. Si ei hō alicui mutualet ad cer-
tū tēpus: q̄ credit q̄ ille tūc nō solueret. Et sic
ex tūc teneret ad intēsse p̄babilis lucri: stat q̄
talis vsurari? esset. et quicqd̄ ide vltra foret re-
ciperet vsura foret: q̄ patēs est q̄ nō tradit eā
fidelit̄ vt simpliciter gratuitū mutuu sed potius
vt vsurariū. et ideo trāslatio p̄faci finini iustam
ratiōe capital̄ minie potest dare. Ergo sic est i
p̄p̄rio casu si p̄ncipalis tradēti intētio sic: q̄
p̄legit p̄ hanc viam lucrari pl̄ q̄ p̄ viam mer-
candi: licitū est. P̄dicta autē vera sūt: nisi q̄
mutuu recipit i tali necessitate p̄strue? sic: q̄ il-
le q̄ ei mutuu tribuit ex vi illi? p̄cepti q̄ d̄ Lu-
ce. vi. Mutuu dare eē. necē obligare? illi mu-
tuu dare iuxta distinctiōez? posita sup̄ scr. xv.
E f̄ B n. Naz vt ibi dicit: qm̄ homo tenet ex
illa necessitate mutuu p̄mo suo dare: p̄ter-
duo nō debet inde recipere lucru. P̄tio: q̄ est cō-
tra p̄ceptū de mutuo dando. vñ quodamō vñ
deret charitatē. Nā si ei est obligat? ex charita-
te recipiēdo p̄mitit est ei vendere charitatē: q̄ ē
vsura. Sēdo: q̄ si recipiēs mutuu est i p̄dicta
necessitate impitū esse videtur: q̄ p̄ acceptiōne
h̄mōi lucri ad maiore necessitate deuenire cog-
gat. Si tamē mutuu ex illo mutuo ad maio-
rem vel p̄siliem necessitate veniret: aut ex mu-
tuo illi dato nō paruū dānū incurreret: tūc ra-
tione damni emergētis ineresse recipere possit:
iuxta ea q̄ sup̄ dicta sūt i hoc finōe. Ad h̄ cōcor-
dat. Anco. d̄ burrio. T̄tia q̄stio an tenēs
mutuu vñ debitu vltra tēpus legitimū a dño
p̄concessum teneat restituere totum ineresse
damni? et etiā lucri q̄ iure p̄babiliter p̄uenit?
Ad hoc dicendū: q̄ om̄es pertet in hoc cōiter
p̄sentunt: q̄ ex tunc tenent ad totum ineresse
damni: et tunc creditori inde p̄ueniētis. Et h̄
intelligo vbi ex culpa p̄oueniat defectus ipse
soluendū: quia si absq̄ omni culpa sua sit im-
potens ad soluendū non sic stricte loquēdū est.
Non tamē tenetur ad totum lucrum q̄ ex tūc
illi p̄babiliter p̄uenisset si eam habuisset.
imo tantum inde subtrahi debet quantum per-

ditionis dubietas i mercatoriū vñ em̄p̄tōibz
p̄tingentiū pensanda ē et peritorū iudicio p̄ba-
biliter estimāda. Cū h̄ p̄cordat. Tho. ij. q. lxv
xviii. ar. ij. in sol. p̄me rōnis. Nā fauorabilior ē
causa damni vitantis q̄ lucz captantis: In-
de est: q̄ qui pecuniā mutuat si occasiōe illius
mutui labores sustinuit foret trinceris vñ altas
de re pignozata: pot̄ tātū recipere si uicē quan-
tū sibi sufficiat? dignē. fm̄ Anco. de bur. c. de
vsu. in c. que est. Et ex hoc casu possunt alii cō-
siles colligi q̄ notabile est. hec tamē nō sūt p̄
piculū populo p̄dicanda. Est tū aduertēdū: Nota
q̄ si creditor ex illa pecunia nihil fecisset nec fa-
cturus fuisse supponit. vñ lucz aliqd̄ consequi
posset. vt potest: q̄ p̄ certo supponit: q̄ eā simpli-
ter expendisset seu i arca seruasset: aut aliā pec-
uniā cum qua sic lucrari? et damniū vitare pos-
set habuisset: tūc ad nullū ineresse lucri obli-
gat? est. Sed q̄dam ab h̄ casu excipiunt debitu
vsuraz: et id q̄ quis lucratur? est ex vsuris. Et h̄
ex triolici rōne. P̄tio rōne voluntaria: q̄ licet
Debitus
pactū de danda vsura sic p̄ se et absolute inuo-
vsurariū
luntariū ex p̄te mutui accipiētis: est nihilomi ab h̄ casu
nūs voluntariū ex occurrēti cōditiōe. Et iō non excipit
simpliciter ab vsurario accipit: et tenet cōtra vo-
luntate illius. p̄p̄erea ad nullū damniū sibi in-
de. et uenies p̄terq̄ ad solam vsurā reddēda fm̄
eos tenet. Sēdo rōne dominij. Nam vt di-
cū vsurariū rerū dominij vere vsurariū est.
Unde nō tenet ad idē numero satisfaciendū
sed ad equalēs solum: sur vero vel raptoz aut
mutui retētoz ex q̄ trāsitē tps sibi p̄cessum nō
habet dñm i re quā debet et tenet inuito dño
Et ideo tenetur ad ineresse: quia dñm verum
dānicat i foro suo: et i cōmoditatibz suis: q̄
ex re sua trāsisset. T̄tio rōne p̄sueti modū
scz qui cōiter obseruat i vsurariū satisfaciēdo: q̄
nūq̄ vidim? aut legitimus vsurarios cōpulsos
ad restituendū nisi solū ineresseum vsure.
Sed nūquid q̄ recipit de mū i pignus pe-
ducatis: vsqz ad annū: hoc pacto q̄ si nō solu-
rit in termino cedat debitor i cōmissū: et pigno-
ratio cadat in venditiōne: potest tenere domū
sibi pignoz obligatam: eo q̄ debitor nō soluit
in termino: cū domus satis valeat plus. Dicē-
dum: q̄ valor domū debet pensari: et q̄ tū ex-
dit p̄ctū cōpurari debet: etiā si creditor rece-
pit vsufructū de domo. Nā si recepit tūc iudij
cari nō potest q̄ in aliquo dānicat? sit. vñ
fm̄ aliq̄s nō tātū nō potest recipere seu retine-
re domū: vñ etiā vsufructū restituere obligat?
vel cōpurari foret. Si tamē dānicaret de
pecunia sua tūc sicut ex p̄cedentibz patet: pos-
set perere ineresse. Si autē creditoz nō recipit
vsufructū domus: cum illa sup̄fluitas valor
ris domus cedat in debitoris penam: supposita
vtriusqz bona fide quando tractus mutui
celebratus fuit: tunc diceū est: q̄ q̄ infra d̄
de scia pena q̄ cōuēntional̄ d̄. Et h̄ sic p̄dem ē
nisi factū sit in fraudē vsuraz. Est insu q̄

Cas ille ubi est p̄tia

ad q̄ d̄ vñ

B

C

Triplet rōne ille p̄ccē lucis

D

Dubiu

Rūta

q leges: q glo. fm cum singlar' & Nec mix. cu
 hoc ppter nimia pcurat' auctoritas p'oz' fa
 ere possit ve. l. fule'. S. fi. ff. ex quibo ca. i. pos.
 eat. Sciedu' cu' q' Bar. in. l. si finita. S. iulian'.
 ff. de da. in se. ad si. inquit: q' licz glo. in auren.
 sup' dicea id dicat scz: q' de p'uerudine inimis/
 sus lucret' fructu': tamē p'uerudo illa nō est iu/
 sta fm cum: cu' sit p'ra ius diuinū in fraudem
 vsuraz: q're dic' eos cōputandos i' forem. Alij
 vero circa h' distinguūt z bñ dicēs q' si p'sup/
 ponat in fraudē esse factū Bar. vey. dic' sed si
 nō: q' p' locum penalis leg' aut accubāt ad sa
 tisfaciendū vel loco interesse: scz p'pter moram
 statutu'. vel p'uerudo emanasse videt' tūc p'ce
 dit glo. z dicit' Sal. qd' tamē ego vey. itelligo
 in eo qui iustemissus est: nō tamē ex ordine sed
 ex causa. Si em' i veritate creditor nō foret seu
 iusta causa nō subesse si recta p'sciētia capitale
 seu foret retinere nō possit. sic etiā nec fructus
 noie inesse. **Quarto** q'nt. si h' ab hostib' cri
 gere vel recipe vsuras: h' q'ro p'pter verbū Am
 brosi' qd' ponit. xij. q. iij. in. c. ab illo. vbi dicit'
 Ab illo exige vsuram cui nocere merito deside
 ras. cui iure iferunt arma huic legitime aufe
 runt vsure quē bello vincere nō potes. ab hoc
 vsurā exige quē nō sit crimē occidere: sine fer
 ro dimicā q' vsuras exigit. sine gladio se d' ho/
 ste vlciscit q' fuerit vsurari' exactor inimici. q'
 vbi ius belli/ibi ius vsure. Nec Amb. Ad qd'
 dicendū est q' de h' est triplex opinio doctoruz
 fm Alex. lom. P'ia est q' h' licitū est. Et huius
 sine est Hosti. allegās illd' Dens. xij. Non fe
 neraberis fratri tuo ad vsurā s' alieno. Hūc
 etiā sine videt' adberere Jo. an. Hec etiā p'prie
 sonare videt' vba illi'. c. ab illo. si diligēt' ex
 aminent'. Hui' q'q' sine est Bre. de arimi. i. q.
 de imp'it' venetiaz: Et b'ūs Bernardin' dicit'
 hec opinio videt' mihi esse vera. z tūc abolerur
 vsurē vicium. q' solus deus est verus dñs oīz
 rerum. z bōa temporalia dant' hominib' ad co/
 lendū verū deum z dñm vniuersi. Ubi igitur
 cult' dei nō est sic ab inimicis dei vsure legiti/
 me exigunt: q' h' nō sit cā lucri s' cā fidi z rōne
 fratne dilectōis. vr. l. inimici dei debilitē z re
 uerant' ad deū. Insup' q' bona q' habēt nō sūt
 eoz eq' v' fidei sūt rebelles. p'prie merito ad
 catholicos deuoluta licite possunt' auferre: sic
 ras. Nā oīa eoz bōa licite possunt' auferre: sic
 pes. xij. q. vij. c. j. z. ij. z q'buscūq' cōit'. P'ozim/
 de ex p'dicto decreto dixerūt qdā q' ab hostib' i
 fidēs illos vti possunt'. l. occultando ab eis
 illa p' eos expugre possunt'. q' p'positū n' m'
 n' tenemur ap're eis. xij. q. ij. dñs: Et ex h' ē di
 perit' q' ch'ian' accipe p'vsuras a iudeis siue
 a saracenis sicut a ceter' hostib' catholicis: fidei
 De h' etiam aliquid dicit' est. s. ser. cxiij. n.
Sed q' optimo est eoz q' dixerūt q' dicunt
 decretū non intelligit' de aliquibus infidelib'
 sed solū de reipublice inimicis quib' licitum
 est apte z p' insidias nocere. Accer' j'at q' seruiz

re pari sūt nō licet accipe. sic p'z. xij. q. vij. c.
 dispar. vbi Alexander papa ait. Dispar nimis q'
 rū ē iudeoz z saracenoꝝ cā. In illos ei q' ch'ia
 nos p'sequūt: ex vrbib' z p'p'is sedib' pellūt
 iuste pugnat': h' vbiq' pari s' seruire. **Tercia**
 est opinio Glo. q' sup' p'faro decreto inq' q' v'
 bñ Ambrosij negatiue intelligi d'z. Sic em'. Ab
 illo exige vsurā cui merito nocere desideras. q.
 d. n'li debes desiderare nocere. q' nullo vsuras
 exigere debes. Et h' hūc intellectu nullo licz vsu
 ras exigere: siue ch'iano siue pagano siue iu/
 deo. Archiep. tū recitat i' d. c. ab illo. opi. Hug.
 q' post p'lma licz se nō firmer: n' sentire videt'
 q' nullo casu licz vsuras recipe: nec ē ab hosti
 bus cū g'nalit' p'hibite sint. Et idē d' in ca. si q's
 cadē cā z q. **Sed** licz recipe vltra forem p'pter
 debitū eq'rat': q' s' eq'ras h' requit. Et h' p'inge
 re pōt in triplici statu. in q'z q'libz vltra forem
 licet recipe rōne eq'rat'. P'zo em' intellectu po
 nan' tres cas'. P'rim' cas' est qñ eccl'ia recipit
 a suo vasallo in pign' feudū qd' ab eodē tener
 Tūc ei ex equitate eccl'ia nō tenet fruct' cōpu
 rare in fore. Et de h' habet' tex. c' de vsu. in. c.
 cōquest'. vbi d' q' mōasteriū detinens terram
 titulo pignozis: debz cōputare fruct' i' fore. et
 recepta ex fructib' sorte terra d'bitoz restitui d'
 bet. Et h' nisi terra sit de feudo monasterij Tūc
 em' fm glo. nō tenet fruct' cōputare i' fore. In
 rerim' tū nō debz recipe seruitiū a vasallo. nec
 tūc est vsura. qñ dicere velit q' idō cas' ille li/
 citus est: q' ab eo vicium vsure auferit. eo q'
 eccl'ia rōne feudi nō d' recipere alienū. Accipe
 rec' aut' si interim vasallus ad seruitiū tenet'.
 Tollit' q' in hoc casu vsure vicium rōne feudi: qz
 talē ex crescitā feudū sub licito ponit. Hoc idē
 etiā habet' extra de feudis. c. j. vbi d' d' d' q' in
 tali casu fructus nō debēt cōputari in forem.
 ita tū q' vasallus interim ad seruitiū nō tenet'.
Sed ex hoc casu dubiū surgit. vey hoc solū
 in feudo etiā habeat locū: tūc hoc nō sit p'iusley
 giū eccl'ie qd' apparet extra de feu. c. j. vbi ad cō
 sultatiōes factā pape rñ d'et. P'zet ea si eēt vsu
 ra. papa non possit aliquē p'ilegiare p' p'ceptū
 di. xvj. q. j. s'ur qdam. sed ē interesse em': qz nō
 recipit seruitiū a vasallo vt dicit' ē. Dicendū h'
 Bern. q' h' idē licet in q'cunq' feudo laicali. qz
 est eadē ratio. ergo idē ius. extra de cōsti. trans/
 lato. Nam licz respectu laicoꝝ exccrabil' sit vsu
 ra: exccrabilior tūc ē respectu clericoz. extra d'
 vsu. ca. j. z. ij. qz m'ra licet laicis q' clericis p'bi. Laicis li
 bent'. lxxvij. dist. fornicari. c' ne cle. vel mo. c. cet qd' de
 j. **Sed** qd' si vasall' eccl'ie vel dño seruire ve rictis p'bi
 lite pignozatiōe p'dicta durante. nunqd' si velit d'z
 cōputare fructus ac accipere licitū erit ei: D'z
 cendū q' si in hoc conueniāt debēt cōputari. ex
 tra de pac. cap. j. Si vō in hoc nō conueniant/
 cōputari non debent: vt no. Bern. z Hosti. ex
 tra de feu. c. j. qz res de facili reuertit' ad id qd' si
 bi ius z natura ab initio cōcessit. ff. d' pac. s'v'n'
 s. pactus. z. s. sequen. extra de offi. deleg. suq'

Pena cō
necitōis

Triplex
opi. doc.
de h' an li
ceat ab
hostib' us
exigere v
suram

Insidjs
coera ho
steo vti
possum

Prop
debitum
eq'rat' li
cer recipi
tra fore

Laicis li
bent'

De detestabilitate vsure

p qñt. s. porro. Uidet tñ dicēdū q vbi esse
norabil' dīpropozitio int' fruct' feudi et seruī
tū vasalli. vel etiā p vasallū nō staret q min'
seruītiū exhiberet: tūc eccl'ia nō faceret si uetus
suos. qd' sentit Anto. de bur. in ca. j. de feudi
dū dr. marie si seruītiū fructū dīpropozitio/
nat. Rō igr' ē: qz i b' casu abolet vsura: qz vasal
lus nō ē dñs feudi: qz i eo habere vtile domi
niū. Et f'z aliqñ nō ē maior dñs. Presumit etiā
velle dare: qz ad antidorē ē obligat' naturalit'.

M

Ex his p'z q' eq'ratē cōtinet iste cas'. ¶ Scōs
casus eq'ratē p'ntēs tal' ē qñ eccl'ie possessio cler
rico i bñficiū ē assignata: et laic' tenet eā iniuste
et violēt' f'z Alexan. de ales pōt tūc cleric' hñ'
bñficiū fruct' recipe vltra sortē. sic p'z ē d' vsu
ria c. j. vbi mādat q' fruct' cōpūent' i sortē. qñ
possessio loco pignoris obligata ē. nisi forte bñ
ficiū eccl'ie fuerit qd' redimī d'z de laici manu.
S'z b' fm Alex. de ales nō fit laici cā: sed vt res
eccl'ie eo mō de manu laici redimā: sic i p'dca
decretali p'z. Tūc si qd' eccl'ia vel cleric' fruct'
talit' receptos retinere p't: nec ē ibi vsura: cum
rñ suū recipiat. Idē qz ē de laico: qz b' mō si
bi licet redimere possessionē de manu recētō/
ris iniuste. Si aut' licet q's res eccl'ie habere
in feudu: tūc si qd' i sortē cōpūat' eēt fruct'
fm Bern. Innocē. et Hosti. c'p' de vsu. c. j. Abolē
t' ar vsure viciū i b' casu f'z Rich. qz b' sic nō
causa lucri: s'z vt res eccl'ie de manu laici redi
mant. hec ē p'dca decretal' dr. Silē qz habet
de decimis f'z Ray. nā silēs decimas tenet iniu
ste nec pōt eccl'ia illas recupare: possūt redimī
de manu ill' absq' piculo simonie: dū rñ b' de
auctoritate ep'i fiat. qz de talib' iudic' auctozit'
tas mlt'ū excusat. c'p' de rez. p'mo. c. i. p'nt' ē
recipi i pign' sic et q'libz alia possessio / quanq'
miles detinet violēt' et iniuste. nec tenet sic re/
tinerē fruct' p'puare i sortē: dū tñ nō p'nt' eane
r'les decie ad alieas eccl'ia s' q's recupare nō d'z. c'p'
de decimis. c. inf'dicim'. Idē qz dr' intelligē
dū de oib' possessiōib' emp't' de ill' fructū in/
iuste p'cept'. qz. f. r'les possessiōes i pign' recipi
nō p'nt' fructū nō cōpūat' i sortē. ¶ Tertio cas'

De deci
mis silē
babet

N

P'nt' ē eq'ratē i se p'ntēs ē de eo q' p'nt' p'nt' ad pom
p'nt'iam pā / p't' ē tal' recipe vltra sortē. sic p'z s. ser. cxiij
ad pom' R. de pecunia accōmodat' sigillata rē. Seco
pā pōt re p'ci in. iij. dist. xv. q. ij. ait q' pecunia bz aliqūē
cipere vl vsū vtilē ex p'pā nā: vt pōt ad vidēdū vl' oznā
tra sortē dū tāq' diuicē possidentē. et ad istū finē locari
pōt sic eq'p' vl' aliū locabile: et p' r'li vsu retentō
dñs p'nt' recipi p't: et tūc ex toto p'nt' est locatō
nis vl' cōductiōis. Abolet ar vsure viciū i b' ca
su: qz nō ē ibi mutuū s'z locatō: et locatō ē alit'
qd' accipe vltra sortē. vt p'z i p'allegato ser. Dr
g'ral' p' pecunia locat' / et a dūccore locat' eodem
mō reddi d'z: tō nō ē ibi vsura. In t'li ei pecunia nō
transfert dñū i mercatorē: nec stat piclo ei' sed
piclo cōmodat' / sic si locat' argēta vasa. Idē
sentit Hosti. et h' ff. cōmoda. l. ij. §. fi. et l. se/
qu. addit ē Scor' q' idē debere i numero re

stent: nisi forte sufficiat locari egle i pōdere et
valore. ¶ Tertio p' qd' recipe vltra sortē p'nt'
debitū charitat'. et b' qñ absq' oī intētiōe vl' pa
cro dat aliqd' vltra sortē. s'z limitād' est cas' iste debitum
f'z ca q' dicit' s' s. ser. cxiij. R. et ser. cxiij. S'z J. charitat'
Abolet ar i b' casu vsure viciū. qz vsura iō illi' pōt' est q's
cita ē: qz corrūpt' liberalitatē et gratuitū qd' in recipe vl'
mutuo ē d'z. Gratuitū ar nō destruit gratuitū tra sortē
s'z mag' adauget illd'. p'nt' ē t'li casu recipere
licz. Est nihilomin' aduertēdū f'z Durandū / q'
si mutuū intētiōe corrupta fuit: ita q' mutuū
nō dedisset nisi sub spe lucri: tūc nihil inde i eccl'
pere p't. et receptū restituere obligat': s'z debitoz
illud dederit ex charitate siue q'cū q's alia causa
Si tñ debitoz ex sola dilectiōe dat aliqd' credid'
tori: nō p't illd' reperere: nec pōt restitutiōis sibi
consultere: nisi forte habeat aliqd' de ip'i' credid'
ditiōis bōis. Itē f'z serm' Tho. in qñtib' de ma'
lo. q. xij. ar. iij. ad p'mū. sic creditor licite p't mi
n' recipere sua p'pā volūtate: sic et debitoz sua
p'pā volūtate pōt ampli' dare. et ille cui dat licit'
et recipe valer. Ex p'dict' p'z q' i mlt' casib' p'nt'
ma fronte apparere q' cōcurrat vsura et tñ licit'
s' f'z c'p'. ¶ Est tñ v'z q' nō oportet p'dicatore ad
p'nt' singulos cas' p'missos i p'lib' fm oib' p'nt'
ciare aut leges bñanas allegare: s'z bec sc'pti ex
fm oib' b'ri Bernardini: vt in foro p'cie sacer'
dos se possit iuuare: et doceri i legib' laic' ista vt
dere: iō illd' relinqndū ē p'silio p'udēt' p'dicato
ris: vt i his oib' ea dicat q' veniūt ad edificatio
nē p'li: nō ad destructiōes aut p'ctiaz p'iaz ag'
uariōes. Rog' q' de v'v' i his oib' sua mia nos
respiciat q'rent' laqos cupiditat' pessime radic'
oīm maloz: euadere possim'. p' c'bz d. n. amē

De detestabilitate vsure et quō
vsura offendit deū.
Sermo. CXXIII.

Radix oīm malozū

Radix oīm malozū
ē cupiditas. j. Tim. vj. In p'cedētib'
ser. audist' p'ca de cupiditate ep'alium
quā apls i themate vocat radicē oīm maloz.
q'z mōis ipsa auaricia siue cupiditas abscondit
rete suū et oculos mlt'oz: excecāt q' magis affecti
sunt ad res ep'ales q' c'ntas tra vt p'nt' p'nt'
credat licitos q' sūt illiciti aut vsurarij. Sicut p'
duos ser. imediate p'cedētēs audist' p'les cas'
in q'z p'ma fronte apparere vsura: q' tñ sūt licit'
ri: rōne triplici. Et finalit' p'cedenti ser. ex tri'
plici debito. v'z: ex debito seueritat' iusticie: ex
debito eq'rat' et ex debito charitat'. Tūc p'nt' vl'
dēdū erit in gñe de his q' valēt ad deestatiōes
vsuraz in gñe. Quō videlicet vsura multiplici
ter offendit deū. prim' et seipm. Et p'mo vidēdū
ē: quō vsura offendit deū. Pro gratia Aue ma
ria. ¶ Radix oīm maloz est cupiditas. vbi
C' Circa verba thematis Est aduer (supra
tendū q' vsurari' p' vsurā tripl' offendit deū.
Unde vsura fac' boiem j

A
U
r
lin
um
sunt
U
fac
ceci
U
r
nō
hore
feru
P
Para
suz
sidera
E
cra
nera
B
U
sura
cū
mē
ria
i
de
n
spera
D
omi
p
fidu
malici